

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Effectibus - qui primi, ac per sese ex notitia Dei consequuntur: De Æstimatione nimirum, in qua habendum, deque ardore, quo amandum est illud incomparabile objectum

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. XI. Quòd nemini certò constet, se Dei gratiâ in præsens potiri, haud satîs causæ esse ad nos revocandos à familiari, & jucunda illius consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54508](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54508)

nimum facilè inducet ad hilariter, fidentérque cum eo agendum, tanquam cum suavissimo Domino, cum fidissimo amico, cum amantissimo Patre: in quavis rerum, temporúmque difficultate ad ipsum recurrens, de suis omnibus votis, curis, successibus cum eo tractans, & eam demum in quavis ipsum alloquendi occasione familiaritatem usurpans, quæ intimi, & reciproci amoris est propria: cum reverentia quidem, sed quæ nihil servilis metûs, & perturbationis admistum habeat, cùmque humilitate, sed generosa, ad quam confidentia, atque hilaritas erigat.

CAPUT XI.

Quodd nemini certò constet, se DEI gratiâ in præsens potiri, non satis causæ esse, ad nos revocandos à familiari, & jucunda illius consuetudine.

Uemadmodum, teste D. Joanne, proprium charitatis est, animos expedire à timoris angustiis, (Ep. 1. c. 4.) *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem; sic*

è contrario usitatum, & solenne timori est, perturbare charitatis dulcedinem; triplex autem videtur esse posse in servorum DEI animis hujusmodi timor: timor nimirum, nè divinâ gratiâ in præsens careant: nè ab illa aliquando excidant: neu sinè illa supremum diem obeant. Et fanè dubitari minimè potest, quin ab unoquoque ex commemoratis timoribus nostri erga DEUM amoris confidentia, & suavitas perturbetur. Perturbatur à primo: cùm enim amicitia nihil aliud per Aristotelem sit, nisi (*L. 8. Eth. c. 2.*) *Amor mutuus non latens*: quonam pacto jucundè, fidentèrque acquiescere in DEI amicitia ego possim, cujus amor me latet; vereârque, nè odio potiùs illi sim, quàm amori? Perturbatur à secundo: inhærens quippe animo boni cujusvis amittendi timor minùs jucundâ illius possessionem facit: quantòque bonum est charius, tantò ejus jacturæ formido plus cruciat. Perturbatur denique à tertio: quia migrare ad æternitatem inimicum DEI, talèque permanens necessariò, quamdiu illa duraverit, malum est tam ferale, omnèmq; alium cruciatum exuperans, ut & tenuis ejus suspicio amarissimo felle confundere cujuslibet gaudii dulcedinem queat. Ex altera vero

rò parte fat videtur causarum suppetere, cur prædicti timores ab unoquoque hominum concipi debeant. Primus, quia ob exiguam interioris nostri statûs notitiam nemini certò constat, seu plenam præteritorum scelerum remissionem efficaci pœnitentia à se impetratam; seu nullum deinceps novum crimen admissum. Unde illa est Salomonis sententia, (*Eccl. c. 9.*) *Nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit: & illud Ecclesiastici monitum, (c. 5.) De propitiato peccato noli esse sinè metu.* Secundus, propter notam plùs niniò humanæ naturæ pronitatem ad malum, & tristia multorum exempla, quos post vitam diu perfectè productam, in sædissima novimus corruisse flagitia. Tertius demum, ob impene- trabilem nostris mentibus divinorum judiciorum altitudinem, & quòd nulli mortalium secundum communem providentiam liquere DEUS voluit, utram ipse ad classem, Electorumne, an reproborum pertineat? Accedit huc præterea, quòd nonnulli asceticæ vitæ magistri id genus timores, quasi ad solidiorem animæ humilitatem, interiorémque sui custodiam perutiles, non parùm commendant, altiùsque defigere in animis hominũ student: tragica oratione exaggerando humanæ condi-

onis fragilitatem, difficultates assequendæ salutis, exiguumque illorum numerum, qui eam assequuntur. Unde fit, ut permulti vel eorum rationibus moti, veritique, nè nimis laxitatis, & præfidentis sit diversa sentire, continuos inter animi angores vitam traducant; vel saltèm ambigui, incertique hærent: neque existimantes una ex parte idoneam sibi causam adesse, ità sese discrucianti; neque ex altera audentes, strictioribus id genus doctrinis libero spiritu obsistere.

2. Ast ego commiserans tum hæc eorum angustias, tum impedimenta, quæ inde illis proveniunt, nè confidenter, & amicorum ritu cum DEO agant; demonstrare statui, supra dictos tres timores reprimendos potius, quàm fovendos suo in animo esse ab hominibus, qui ex professo Christianæ perfectioni, & divinæ charitati operam navant, idque duplici ex causa: prima, quia hujusmodi homines nihil habent, cur eorum ullo perturbari meritò debeant: altera, quia ex eorum quolibet plus possunt incommodi, quàm utilitatis percipere. Quarum causarum vim circa primum de divina fors præsentis inimicitia timorem hic continuò expendam, idem circa reliquos duos in sequenti capite acturus.

3. Ut.

3. Utque ab earum altera initium desumam ; quæro ex iis , qui volunt DEI servos metuere , nè fors in præsens gratiâ , amicitâq ; illius careant ; quidnam spiritualis emolumenti ejusmodi trepidatio allatura illis sit ? Dicent , nî fallor , humiliores eos reddituram , & sollicitos magis . Humiliores quidem , quatenus prohibebit , nè inaniter glorientur , & contenti statu suo sint : magis verò sollicitos , quia fodientis instar stimuli eos assiduè incitabit , ut novis pœnitentiæ actibus curent suam cum DEO amicitiam certiore reddere . Ità profectò complures sentiunt , atque hinc causas ducunt prædictæ anxietatis laudandæ , & suadendæ : suam insuper confirmantes sententiam ambiguitate , in qua nos DEUS circa cælestis hujus boni possessionem reliquit : utilius nempe nobis existimans , (ceu indè ab ipsis colligitur) si , quantum ad illam , semper incerti , & pavidus essemus . Sed pace illorum dictum sit , in prima ex prædictis utilitatibus asserendavidentur , Christianam humilitatem cum propriæ sortis displicentia , fastumque , & arrogantiam cum læta ejusdem approbatione confundere : parùm advertentes , nullum inter ista duo necessarium , & naturalem nexum , quin latum potius discrimen intercedere . Fa-

flus quippe, & animi tumor, si sacris Docto-
 ribus credimus, non in eo positus est, quòd
 aliquis divina in se munera advertat, deque
 iis sibimet gratuletur; sed potiùs, quòd ejus-
 modi bona propriæ virtuti attribuat, seque ob
 ea magni æstimet, & aliòs anteponat. Ità pla-
 nè docet D. Thomas, nullius culpæ affinem
 pronuntians, qui bona sua agnoscat, & ma-
 gni pendat: (2. 2. qu. 132. a. 1.) *Quòd aliquis
 bonum suũ cognoscat, & approbet, non est peccatum:*
 confirmansque suum dictum iis Apostoli ver-
 bis: (1. ad Cor. 2.) *Nos autem non spiritum hu-
 jus mundi accepimus, sed spiritum, qui ex DEO
 est, ut sciamus, quæ à DEO donata sunt nobis.* Ità
 D. Augustinus, virtutem potiùs, quàm vitium
 censet, prædicationem collatorum sibi à Deo
 munerum. (Serm. 28. de Verb. Ap.) *Non est
 arrogantia, sed fides, prædicare, quod accepisti:
 non superbia, sed devotio.* Ità D. Bernardus ob-
 servans, non reprehendi ab Apostolo, qui
 gloriatur, & gaudet, quasi de re penitùs sua,
 & quam nemini alteri debeat. (De Dilig. DEO.)
*Non ait simpliciter, quid gloriaris? sed quid glo-
 riaris, quasi non acceperis? Ut asserat, reprehensibilem,
 non qui in habitis, sed qui tanquam in
 non acceptis gloriatur.* Ubi etiam subdit, di-
 vinorum in se donorum cognitionem usque
 adeò

adeò culpandam non esse , ut sit veriùs necessaria , & laudabilis. *Utrumque ergo scias , necesse est , & quid sis , & quòd à te ipso non sis , nè aut omnino non glorieris , aut inaniter glorieris.* Ità postremò D. Terefia, quæ adhortans animam peculiari aliquo DEI beneficio inter orandum decoratam, ad debitas ipsi partes reddendas. (*In vita c. 10.*) *Nè, inquit, pensi habeat quædam humilitatis genera , de quibus cogito agere inferiùs : qualis nonnullorum iudicio est cogitationem avertere à donis , quibus DEUS nos interdum dignatur. Intelligamus , quòd res est , huiusmodi munera sinè ullo priori nostro merito à divina liberalitate nobis conferri , gratique ideò illi simus. Nisi enim nota sint nobis beneficia , quæ accepimus ; neutiquam excitabimur ad eum amandum , à quo illa accepimus. Certè tunc amare impensius quempiam solemus , cùm præsentiozem habemus illius erga nos beneficentiæ memoriam. Si ergo licet mihi , imò & in meriti loco apud DEUM est recordari , quòd ipse me in lucem produxerit , & sui sanguinis pretio redemerit ; quidni animadvertere pariter liceat , quòd , cùm olim de terrenis , profanisque rebus confabulari solerem ; nulla mihi illius ope jam sint , nisi de illo colloquia ? Enim verò , quæ hominum naturalis conditio est , impossibile mihi factu videtur , ut magna pro DEO audeat , qui pe-*

cu-

culiariter se ab eo diligi nesciat. Aded quippe proclivi ad terrena, & caduca ingenio sumus; ut ægre à quibuslibet præsentis vitæ bonis alienum gerere animum possit, qui minimè agnoscat aliquod futurorum pignus se habere. Hactenus consultißima illa rerum spiritualium magistra: addens inferiùs, dæmonem suo iudicio multum laborare, ut animas orationi, vitæque interiori deditas, ab ampliori in ea faciendo progressu, falsis quibusdam de humilitate opinionibus retineat. His igitur positis, fac, aliquis persuasissimum habeat, DEO charum in præsens se esse, neque ullis, quantum ad hoc, sollicitetur inquietis timoribus, sed lætus, & gestiens, tanquam de singulari beneficio divinæ bonitatis grates persolvat; ubinam hic ulla species, ullumve vestigium superbiæ? Aut quidnam aliud contrariæ suspiciones, anxietatésque facerent, nisi quòd perturbarent hominis animum: nisi quòd minùs jucundum ei redderent orationis, & consuetudinis cum DEO usum: nisi quòd in eo spiritualium lætitiæ, & fervorem charitatis minuerent?

4. At (ab adversariis responderi audio) si quis miserum se existimaret, minùsque interiori statu suo contentus foret, is sanè humilior animo foret. Atqui ità respondere
ni.

nihil profectò est aliud, quàm in observatam paulò antè vocum, & sensuum confusionem revolvi: pro eadem re accipiendo parùm quempiam interiori suo statu contentum vivere, & animo humilem esse. Quod si admitteretur pro vero, nã parùm humilis sanctissima DEI Parens fuisset, cùm *exultavit spiritus ejus in DEO salutari suo: quia fecerat sibi magna, qui potens est, adeò ut propterea beatam dicturam illam essent omnes generationes.* Nec non universi itèm Cælites existimari parùm humiles possent, utpote qui & suam certò agnoscunt, absolutissimam felicitatem, & plenissimo in eo gaudio acquiescunt. Contrà verò nemo humilior damnatis ad inferos foret: cùm nemo in terris æquè, ac illi se miserum fateatur, & omni prorsus bono carentem. Non igitur Christianæ humilitatis perfectio in prædicta sui statûs displicentia consistit; sed in eo veriùs, ut ea homo suspiciens, quæ à se ipso habet, proprièque sua sunt, abjectissimum sese, ac miserrimum, & omnis funditus boni vacuum existimet: quamvis alioqui multa in se agnoscat collata sibi à DEO munera, quæ summo in pretio, próque eximia felicitate sua habeat, & quorum causâ peramantes supremo Largitori gratias perpendat. Nempe hæc
illa

est gloriatio, & exultatio in DEO, commendata à D. Paulo, ubi scripsit, (2. ad Cor. 10.) *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Qui proinde, etiam ubi magnificentissimè de se loquitur, dicens: (Ibid. 12.) *Nihil minus fui ab his, qui sunt supra modum Apostoli; nihili tamen sibi nomen, ac locum usurpat, protinus subdens, tametsi nihil sum: & alibi adhuc fufius eandem tum divinorum in se munerum præclaram æstimationem, tum omnimodum sui contemptum declarat his verbis: Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Gratiã autem DEI sum id, quod sum. & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illi omnibus laboravi. Non ego autem, sed gratia DEI mecum.* (1. ad Cor. 15.)

5. Haud tamen acquiescunt timoris patroni, reponentes, posse quidem fieri, ut quispiam supernaturalia sua bona, & animadvertat, & plurimi faciat, nihil indè ad vanam sui æstimationem inflatus. Sed sapientiam ejusmodi non nisi paucorum decus esse, qui in Christiana humilitate, & demissione animi profundas radices jam egerint, neque idcirco ab iis quoque præsumendam, quorum virtus nondum ad æqualem firmitudinem, soliditatemque adolevit. Durum sanè hominum

ge-

genus, qui spirituales lætitiæ, pacemque animi à potiori famulorum DEI parte, nempe ab iis omnibus, qui ad eximiam, perfectamque virtutem nondum pervenere, proscribendam existimant. At bene, quòd præstantissimus Evangelicæ sapientiæ Magister Paulus Apostolus alios longè sensus, aliàsque institutiones è tertio cælo detulit. Nisi fortè sinè ulla probabilitatis specie fingamus, omnes universos Philippensis Ecclesiæ Neophytos in ipsismet suæ fidei primordiis perfectos fuisse, adeò ut tutò inculcare illis posset; (c. 3.) *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete:* perfectosque itè omnes, qui ad Christum nuper conversi Thessalonicæ erant, ut iis similiter commendandum putaret, (I. c. 5.) *Semper gaudete: in omnibus gratias agite.* Nam quæ, rogo, perpetuæ illius in Domino lætitiæ, & gratiarum actionis causa utrisque esse poterat, nisi quòd persuasum haberent, assidueque recogitarent, DEO charos, atque amicos se esse? Moneant ergo, si libet, cauti isti animarum institutores, tantum illum fidei præconem, nè adhuc crudam, & teneram recentium Christianorum sobolem tam impensè, fidentèrque ad exultandum, & quidem perpetuò de supernaturali sua felicitate exhor-

hortetur. Timeri siquidem haud immeritò posse, nè eorum nonnulli occasionem inanis gloriolæ, arrogantiaque sumant. Novi id, novi satis, respondebit eorum monitioni sapientissimus Gentium Doctor. Sed discrimen huiusmodi non adeò vitatu difficile cuilibet, vel mediocris prudentiæ, ac virtutis homini est; ut declinandi illius causâ necesse sit, aut expediat, perpetuis conscientiaë angoribus sese ultrò discruciare, qui animi vigorem debilitant, proficiendi alacritatem extinguant, amicam cum DEO conjunctionem impediunt, nec aliam demum humilitatem producant, nisi servilem, tetricam, inquietam, miseræque fontium in tartaro animarum humilitati consimilem. Certè, si nihil aliud in spiritali vita curandum magis esset, quàm omnes vel remotas superbiæ occasiones defugere, ac proinde expediret cuivis, pessimè semper de se ipso opinari; nimirum quàm inconsultè conarentur animarum rectores eas vanis, ceu persæpe contingit, admissorum criminum dubiis, & suspicionibus exagitatas, in tranquillum redigere: cum potius cohortari easdem deberent, ad suos illos scrupulos, pavorésque, ceu præsentissima superbiæ amuleta intrà conscientiam fovendos: & curandum, quoad fieri

ri potest, ut in quovis vitæ actu sibi videantur DEUM graviter offendisse, illiusque ideo gratiâ carere. Consectarium procul dubio absurdissimum, quodque nequeat, nisi ex absurdiori principio deduci.

6. Perspicuè igitur demonstratum videtur, anxios id genus timores de præsentia intra conscientiam capitalis culpæ reatu, ad hominem in solida humilitate custodiendum necessarios non esse. Videamus porrò, num saltèm ei utiles sint ad DEI amicitiam recuperandam, ubi fortè illam occulti alicujus criminis causâ amisisset. Et quidem, si de profanis, ac solutioris vitæ hominibus sermo esset, haud gravatè id faterer. Cùm enim, qui ejusmodi sunt, obstrictam non rarò gravi scelere conscientiam vel ignorantes habeant; à concepto tam periculoso sui statûs timore stimulari possunt, ad ejus remedium in Pœnitentiæ Sacramento quærendum. At, cùm nostra hæc omnis tractatio ad homines dirigatur, spiritali vitæ jam diu addictos, qui & suæ ad DEUM conversionis initio accurata præteritorum quorumvis criminum homologesi conscientiam rite expiârunt; eandemque in subsequendis deinceps confessionibus, quandoque usus ferret, sedulò repurgare institerunt,

Q

runt,

runt, neque jam dudum lethale ullum crimen admiserunt, imò illud, quasi extremum malorum gravissimè perhorrescunt, quòque maximo possunt, studio devitant: nitentes præterea ulteriores semper, ulteriorésque facere in conjunctione cum DEO, atque animi puritate progressus; ad quas demum novas, & solertiores divinæ redintegrandæ amicitiae curas ab illius amissæ dubio, atque metu incitari illos posse dicemus? Num ad conscientiam semper subtiliùs examinandam, & ad repetenda, quoties Sacramentum Pœnitentiæ instaurant, quasi minùs disertè explicata, præteritarum confessionum delicta: sinè ullo fine, atque modo novas assiduè comminiscendi criminum circumstantias, deque exactioribus aliis antea totius vitæ confessionibus cogitandi? At si id facere instituant, prudens quilibet Pœnitentiæ Sacramenti administer superstiosæ illos diligentiae coarguet: jubebitque supervacuum ejusmodi inanium animadversionum, & sollicitudinum turbam missam penitèns facere: neque de culpis, quas semel, iterùmque ad Sacerdotis aures detulerunt, anxios ultrà esse, sed eas pro legitime jam enuntiatis, & remissis habere: contemptim explodendo, quasi larvas sinè corpore, quid-

quidquid temere conceptarum suspicionum
menti occurrerit. Ad quas igitur alias divi-
næ gratiæ asserendæ artes ab eo timore impel-
lentur? Num ad sua crimina, quàm celerri-
mè etiam extra Sacramentum, ex DEI offensi
amore detestanda: quo eorum scilicet veni-
am, si nondum fortè assecuti essent, hac cer-
tiùs ratione assequantur? Sed enim, qui divi-
næ consuetudini, & charitati sedulò vacat,
quales animæ sunt (quibuscum hoc in libro a-
gimus) neutiquam indiget à prædicto timo-
re stimulari ad suorum detestationem facino-
rum. Nempe hic, ceu in peculiari, proprió-
que capite infra explicabimus, etsi instar Ma-
riæ Magdalena certissimè sciret, præteritas o-
mnes culpas sibi esse à DEO condonatas; per-
geret tamen, nihilo seciùs, ac pridem eas de-
testari, non quidem divinæ gratiæ certiùs ob-
tinendæ causâ, sed puræ charitatis vi impul-
sus: nimirum ex dolore, quòd iis perpetrân-
dis DEUM infinitè amabilem, sibi que super
omnia adamatum offenderit. Qua ratione
concepti pœnitentiæ actus perfectiores solent
esse, & quantò minùs suum bonum respiciunt,
tantò certiùs consequuntur. Quocirca ex
quacunque demum parte rem intueamur,
præsentis divinæ inimicitia timor nihil utili-

tatis hujusmodi animabus parit: neque ullam vim ferè habet, nisi eas inquietandi, efficiendique, ut in supervacuis circa suum statum præteritum curis cogitationes suas occupent, quas multò fructuosius in acquirendæ ulterio-
ris perfectionis studio occuparent. Effectus, quàm ipsis noxios, tam malignis hostis tartarei votis consentaneos: qui, teste D. Teresa, (*Cast. Inter. c. 10. Mans. 6.*) pro ingenti lucro suo habet, si animas videat interioribus molestiis perturbatas, & quietis expertes ratione impediendi, quod ejusmodi perturbationes illis afferunt, nè DEO amando, & laudando totas se impendant.

7. Sed quid argumento respondebimus, quod adversarii ad prædictas utilitates confirmandas ex omnimoda obscuritate, atque ignorantia desumunt, in qua nos DEUS circa nostram secum amicitiam, vel inimicitiam reliquit: non alia profectò, ut legitimè colligunt de causa; nisi quia utilius nobis censuerit, si, quantum ad hoc, usquequaque incerti, dubiique, & metuentes essemus? Tria sunt, quæ opponere illi possim responsa, & unumquodque ad ipsius refutationem per se satis idoneum. Nego itaque primitus: DEUM voluisse, ut de præsentis sua amicitia penitus

eus nescii, incerti que ageremus. Esto quippe metaphysica, & omnimoda nostræ hujus fortis certitudine careamus; possumus tamen, uti paulò inferiùs monstrabo, moralem de illa certitudinem consequi: notitiam nimirum, & persuasionem firmis adeò rationibus nitam, ut nullum anxiiis, & meticulosis de opposito dubitationibus locum relinquat. Quorum abigendarum cum facultatem DEUS nobis providerit, quonam pacto rite argui potest, voluisse, ut ad majorem nostram utilitatem perpetuò in nobis hæerent? Præterea, undenam compertum adversarii habent, veram, germanamque rationem, cur DEUS absque summa hujus rei certitudine nos relinquit, fuisse, quia ejus privatio merè per se ipsam spectata nobis foret utilior? Ego sanè id inficiari nîl dubito: cum observato solenni ipsius ritu ducendi nos, quamdiu in terris agimus, per obscurum fidei tramitem, aliam posse mihi videar magis propriam prædicti effectûs causam afferre: nempe quòd noluerit, manifesta assiduè miracula edere, revelando unicuique mortalium supernaturalem suæ animæ statum: quod faciendum necessario erat, ut certissimam, & omnino indubitam quisque haberet de sua cum illo amicitia

tia scientiam. Qua eadem de causa neque
fensibile cum animabus vitâ functis commer-
cium, rerûmque divinarum visiones, & alia
id genus ostenta quotidianam rem esse, ac
promiscuam omnibus voluit: quamvis dubi-
tari nequeat, quin permultis magno hæc ad-
jumento, sive ad emergendum è vitis, sive ad
ampliores in vita spirituali profectum fuif-
sent. Cæterum, fac, homines universos quàm
certissimè exploratum habere, quòd amici
DEI sint. Quidnam, rogo, detrimenti hinc
perciperent sive ii, qui tales essent, sive alii,
qui minimè essent? Nihil profectò secundi:
talis enim scientia acres potius illis stimulos
adderet, ad quærendum sollicitè bonum, quo
carent; sed neque priores, utpote qui mayo-
ri propterea cum alacritate ad DEI famula-
tum incumberent, & locò supervacue anxi-
etatis circa præsentem suum statum curas om-
nes converterent ad eum, qualem esse tunc
latum, atque optabilem vident, in reliquam
porrò ætatem servandum. Certè sancti illi
viri, quos per disertam revelationem de præ-
senti secum amicitia certiores DEUS fecit, us-
que adeò supernaturalem id genus notitiam
spirituali suo profectui minùs utilem arbitra-
ti non sunt, ut pro ea, tanquam pro singula-

ri beneficio amantissimas divinæ bonitati grates rependerint. Adde, (sítque hæc tertia responsio) quòd pleraque etiam Christianæ Religionis mysteria, ad majus fidei meritum obscurissima DEUS esse humanis mentibus voluit; nec tamen, quasi utilitatis suæ improvidos damnat, qui sedulo humanæ ratiocinationis nisu, atque studio, quantam possunt plurimam iis affundere claritatem conantur. Ergo, etsi utilius nobis foret, metaphysica, & summa certitudine, utrùm DEI amici simus, nescire; non tamen hinc sequeretur, quin summa adhuc quæri utiliter, & laudabiliter possit, quam habere in præsentí vita fas est, circa id certitudo: cujusmodi est, quam moralem appellant, non omnino infallibilis illa quidem, sed tamen sufficiens ad hominis animum extrinquetas, & meticulosas dubitationes ponendum.

8. Et hæc dicta sint ad probandum, debere eos, qui intimæ cum DEO conjunctioni student, abigere potius, quàm fovere inquietas suspiciones, & formidines, nè exosi illi sint, tanquam affectus detrimenti ampliùs, quàm utilitatis sibi allaturos. Superest jam, ut probem, debere idem ab iis fieri, ob alteram quoque duarum rationum, quas initio at-

tuli, quia nimirum plus causæ habent, cur ejusmodi metus in se temerarios, & futiles, quàm cur justos, & probabiles credant. Neque huic rationi adversantur, quæ objecta sunt superiùs è sacris literis loca. Nam incipiendo ab illo Ecclesiastici monito: *de propitiato peccato noli esse sinè metu*; particula *De* non videtur habere ibi vim præpositionis *circa*, ita ut sensus sit, nè timoris expers sis circa peccatum, quamvis cæteroqui jam remissum; sed æquivalere potiùs præpositioni *propter*, quasi dicatur: non quia peccatum tibi remissum jam est, securo esse animo debes, sed cavere, nè iterum pecces. Talis, inquam, magis propria esse illius moniti significatio videtur: tum quia, si peccatum jam remissum esse constat, nulla superest ratio, imò neque vis, & facultas metuendi, nè remissum non fuerit; tum ratione verborum protinus subsequentiũ; *Neque adjicias peccatum super peccatum; & nè dicas: miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur*: sive, ut in textu Græco legitur: *De propitiatione nè sis sinè metu, ut adjicias peccata peccatis*. Quæ verba sat apertè indicant, moneri ibi hominem, qui peccavit, nè, quia condonatum sibi à DEO est præteritum crimen, pergat sinè ullo metu

alia

alia committere, tanquam certus de impetran-
 da illis quoque à DEO venia. Si quis tamen
 adhuc contendat, prædictum locum ità esse
 accipiendum, ut timor, & sollicitudo ibi com-
 mendetur circa ipsum crimen jam remissum;
 neque hoc admissio sequeretur, objectum, &
 materiam timoris debere esse, quòd incerta,
 & ambigua ipsius sit remissio. Cùm, quam-
 vis certissima hæc sit, sat idoneam tamen cau-
 sam timendi suppeditent pravi effectus pecca-
 ti, etiam post ejus condonationem remanere
 in animo soliti: veluti pœnæ luendæ reatus,
 vitiosique habitus peccando contracti, & ad
 nova peccata impellentes; de quibus propte-
 rea, quàm penitissimè fieri potest, abolendis
 sollicitos, inque metu esse nos convenit. Quod
 verò ad eam Salomonis sententiam spectat:
Nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit, et-
 si accipienda non esset de æterna prædestinati-
 one, vel reprobatione hominis, prout à D.
 Bernardo (*Serm. I. de Septuag.*) accipitur,
 sed de præsentì ejusdem amicitia, vel inimici-
 tia cum DEO; possum tamen cum pluribus, &
 gravissimis peccatoribus dicere, solam ab ea
 denegari homini prorsus certam, & infallibi-
 lem de sua cum DEO amicitia scientiam: non
 verò persuasionem quoque animi, practicè,

Q5

&

& moraliter certam : qua homo nimirum tranquillè , fidentèrque DEI amicum se credit ; ut , quamvis contrarii possibilitatem inficiari nequeat ; de ea tamen ferè nil cogitet , nec magis perturbetur , quàm si esse nullam putaret.

9. Et verò haud difficile factu esse , ut sedulus quilibet vitæ interioris professor persuasionem ita practicè , & moraliter certam de sua cum DEO amica conjunctione habeat ; vel solis sat posset sanctorum Patrum testimoniis probari. Audiatur D. Basilius : *Quomodo* (inquit ille) *certò persuasus esse aliquis potest , quòd DEUS ei peccata dimiserit ?* respondetque , securum de hoc esse posse : *si affectionem in se anima senserit , similem illius , qui dicebat : iniquitatem odio habui , & abominatus sum.* (In Reg. brev. Inter. 12.) Audiatur D. Joannes Chrysostomus , qui , recitato illo Apostoli dicto : *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro , quòd sumus filii DEI ;* hanc indè conclusionem eruit : *Quando verò spiritus testatur , quenam relinquitur ambiguitas ?* (Hom. 14. in Ep. ad Rom.) Audiatur D. Augustinus super Psalmum 84. ubi exhortatur veros fideles , ut fidenti animo compotes gratiæ sanctificantis se existiment : *Di. at unusquisque fidelium , sanctus sum. Non est*
ista

ista superbia elati, sed confessio non ingrati. Audiatur D. Leo Magnus, qui dubitare nos vetat, num DEUM in anima habeamus præsentem, quodocunque aliquod ex propriis illius effectis, ac vestigiis in ea deprehenderit. *Discutiant se fidelium mentes, & intimos cordis sui affectus vera examinatione dijudicent: ut, si depositum aliquid in conscientiis suis de fructibus charitatis invenerint, DEUM ibi inesse non dubitent.* (Serm. 2. de Fest. Pasch.) Audiatur deum D. Bonaventura, qui secundum nostram distinctionem pronuntiat: *Dicendum, quod, quamvis de meritis non habeatur certitudo per scientiam necessariam; haberi tamen potest certitudo per probabilem conjecturam, & per quamdam ipsius bonæ voluntatis confidentiam, quæ confurgit ex conscientia. Puritas enim conscientia, quæ introducit per expulsionem culpæ, dat ipsi animæ quamdam securitatem, & certitudinem de merito jam inchoato, & per consequens certitudinem de præmio consequendo.* (In 3. Dist. 26. a. 1. qu. 5. ad 1.)

10. Sed & ad manum est ratio, quæ idem planum faciat, dummodo causæ advertantur, unde posset contingere, ut quispiam nesciens cæteroqui divinâ gratiâ careret, quæque ideo omnium in præsentem materia dubitationum, ti-

morumque fons sunt. Hæ verò, ut quilibet videt, duæ esse possunt: vel scilicet, quòd aliquis affecutus veniam culparum non fit, quas alioqui se novit patrâsse; vel quia, esto illarum veniâ donatus, aliam quampiam sibi occultam patrauerit. Neuter horum eventuum impossibilis est: non prior; quamvis enim confessio rite instituta nullis non criminibus abolendis par fit; unde tamen constare nobis potest in confessionibus, quas peregimus, nihil ad legitimum valorem necessarii defuisse: seu vitio Ministri Pœnitentiæ, qui haud potuerit, volueritve nos absolvere, seu nostro, qui admissas ei culpas, nec omnes, nec debito cum dolore exposuerimus? Sed neque posterior: cum nulli hominum certò, atque evidenter noti esse possint singuli quique interiores sui actus. Quod & propria cuique experientia demonstrat; & unanimi confirmatur testificatione tum Apostoli, de se ipso scribentis: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum; (1. ad Cor. 4.)* tum Regii Prophetæ, qui perturbatus, pavensque ad Deum clamat, (Ps. 18.) *Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me;* tum D. Augustini, ubi posse aliquid criminis in angulo quoquam nostræ conscientiæ latere, ait, quod nobis in-

gnitum acutior DEI visus perspiciat. (*Serm. 23. de Verb. Dom.*) *Tu non vides peccatum: forte DEUS videt, qui melius videt.* Si ergo hic ostendam, prædictorum eventuum possibilitatem non ultrà valere, quàm ut absolutam, & omnimodam divinæ gratiæ certitudinem sanctiorem vitam professis tollat; an non simul ostendero, posse hos nihilominus præcticam, moralémque obtinere de sua cum DEO amicitia certitudinem: certitudinem scilicet, quæ illos trepidis de sorte contraria dubitationibus inquietari non finat? Ità planè, ut nemo non videt. Age igitur, propositæ rei demonstrationem à primo capite exorssi aggrediamur.

11. Incertus sum, dicit quispiam, num Sacramenti Pœnitentiæ administer, qui peccata confitentem me audit, seu legitimè initiatus Sacerdotio fuerit; seu voluntatem me ab iis absolvendi habuerit? Neque insuper mihi constat, utrùm plenè, integrèque, & cum eo, quo par erat, supernaturalis doloris sensu mea illi delicta aperuerim? Priusquam objectioni planiùs respondeam; statuo, ceu doctrinam apud omnes certissimam, licèt unam fors aliquis, plurèsvè confessiones ex quocunque defectu irritas, imò etiam sacri-

le-

legas pridem obierit; si tamen deinde ad Pœnitentiæ tribunal, & legitimum ejus ministrū rite præparatus, cūque universali suorum omnium criminum detestatione accedat; esto irritarum ejusmodi confessionum delicta citra suam culpam ignorans, vel oblitus, tunc repetere omittat; nihilominus ab iis quoque, tanquam in generali suo dolore comprehensis per Sacerdotalem sententiam absolvi: plenamque antea actæ totius pravitatis suæ remissionem obtinere, & in pristinam cum DEO gratiam restitui. Hoc itaque extra controversiam posito, circa dubitandi occasionem è ministro Sacramenti petitam, respondet Franciscus Suarius, ubi quis apud alios, atque alios Sacerdotes confessus malefacta sua est, deque nullo eorum justam timoris causam habet, nè legitima se absolvendi potestate, aut voluntate caruerit; certum esse moraliter posse, quòd saltèm ab aliquo ex iis valida, & efficax sibi fuerit impertita absolutio. *Tunc enim, licèt generatim loquendo, in uno vel altero possit defectus, seu deceptio timeri; tamen moraliter videtur impossibile, quòd inter tot Ministros nullus fuerit & verus Sacerdos, & fidelis in ministrando. Est ergo tunc moralis certitudo de validitate Sacramenti ex parte Ministri in aliqua absolute:*

licet in particulari in hac, vel illa determinate non sit tanta certitudo. (Tom. 3. de Gr. L. 9. c. 11. n. 7.) Quantum verò ad conditiones, quas afferre necessariò ipse pœnitens debet, néve non attulerit, & frustratus propterea Sacramentum sit, timeri potest; aliæne tandem illæ sunt, nisi ut conscientia suæ latebras solenter scrutatus, si quid ibi capitalis culpæ nondum expiatum deprehenderit; & commississe ex animo doleat, & Sacerdoti candidè aperiatur? Non aliæ profectò. Quænam ergo illarum tam difficilis paratu est, ut quisquam Christianæ perfectionis cultor suspicari probabiliter possit, in nulla ex tot confessionibus, post sanctioris vitæ initia à se obitis, eam sibi adfuisse? Num sincera, & fidelis noxarum memoria occurrentium expositio? Atqui adeò perspicuum cuique est, ullámne, cujus recordaretur, capitalem noxam sciens, volensque in Sacramento reticuerit; ut, factumne id, an non factum à se sit, juratus affirmare post confessiones singulas queat. Num igitur (quæ altera est conditio) summus, atque intimus de patris criminibus dolor? At enim verò, & liberrimum cuivis volenti est sic dolere; & ipse voluit, conatusque est, quantum in se erat, id agere: neque dolor prædi-

ctus

Etus rara adeò, & laboriosa res est; ut credibile videatur à DEI famulo, quantumvis volente, & conante, nunquam fuisse in ulla tot suarum confessionum pro eo, ac necessum erat, conceptum. Alioquin quid de vulgo fidelium fieret, cuiusve ex iis speranda esset salus; si etiam ii, qui perfectiori vitæ operam navant, nunquam Pœnitentiæ Sacramentum, etsi ad illud se parare diligenter studuerint, cum idoneo, & sufficienti dolore susciperent? Ah credi non potest, DEUM voluisse, ut tam difficile, & ambiguum humano generi esset remedium, quod cæteroqui adeò illius fragilitati erat necessarium ad æternam consequendam salutem: habendumque ideo pro eventu moraliter impossibili est, quòd, qui à pluribus retro annis peculiarem DEI famulatum profitetur, omnesque illius graves offensas solertissimè vitat, quin & ordinarias, & leves frequenti confessione eluit; nè semel quidem tanto temporis tractu sacram exomologesim peregerit cum ea præparatione animi, quæ ad superioris vitæ culpas delendas, & recuperandam DEI gratiam sufficeret. Ità certè sentit citatus paulò antè Suarius: affirmans, ubi quispiam longo tempore cum peculiari æternæ salutis, & spiritualis profectûs sui cura

vi.

vixerit, Pœnitentiæque interim mysteria frequentârit cum eo, quem sat esse arbitratur, interiori paratu; esto de peculiari quapiam confessione dubitare secum possit, num valida, & efficax fuerit; haud tamen de omnibus posse idem dubium prudenter concipere. *Tunc enim, licet talis homo in una, vel altera confessione hæsitare possit; tamen in confuso moraliter est valde certus, aliquando rite confessum esse. Ergo hoc satis est, ut talis homo cum magna fide morali judicet, se aliquando amissam gratiam recuperasse. (Ibid.)*

12. Imò tam verum id est, ut re probè æstimata nulla mihi occurrat ratio, cur vir pius, præsertim non indoctus, si ad interiores suos actus velit mentem advertere; nequeat de peculiari etiam quavis confessione esse moraliter certus, quòd eam cum sincero de offensis divinis dolore, & firmo melioris in posterum vitæ proposito obierit. Nam & curam adhibuit, ut prædictos actus conciperet; qui faciles cuivis homini sunt, qui vel mediocriter in DEI cognitione, & amore profecerit. Quidnam igitur causæ est, cur dubius animi pendeat, num eos re ipsa conceperit, nec potius conceptos à se esse pro certo habeat? Næ id esset imitari quodammodo scepticorum ve-

R

cor-

cordiam, qui nihil usquam certi statuentes dubitabant, nossetne revera, quæ noverant, & vellente, quæ volebant, philosophandi ratione prorsus homine indigna, & ipsiusmet sensus communis experte; quo quisquis præditus sit, ac rite utatur, intelligere satis potest, aliquidne velit, aut nolit: præsertim si ejusmodi affectus non temere, obiterque in illius animo exoriantur; sed ipsemet ad eos concipiendos sedulam ultrò operam, studiumque adhibuerit.

13. Adjice huc: quòd, licet anxius esse aliquis pergeret de suarum confessionum efficacitate, & valore ob clandestinum fors quodpiam ministrorum, à quibus ibi absolutus est, vitium; habet tamen aliam quavis DEI servus rationem, qua certior fieri de sua cum cælesti Domino amicitia possit: actum videlicet perfectæ charitatis, unde ad crimina omnia, quibus eum offenderit, summopere detestanda, & odio habenda impellatur. Nam & quilibet hujusmodi actus satis per se est, ad hominem, qui DEO exosus foret, cum eo reconciliandum; & illorum complures ab hominibus, divinæ consuetudini deditis, partim in Pœnitentiæ Sacramento, partim etiam in quotidiana oratione exerceri solent. *Quamob-*
rem

rem facillimè hi possunt omni procul dubio statuere, in DEI sese amicitiam saltèm per eorum aliquem restitutos jam esse. Neque aliquis fors objiciat, perfectæ charitatis actus arduam plùs nimio, nec nisi per paucorum rem esse. Per tot siquidem annorum millia, quot à primo mundi exortu ad usque Christi mortem fluxerunt, unica hominibus ratio, qua patrorum à se criminum remissionem consequi possent, fuit eorum pœnitentia, & detestatio ex Theologicæ charitatis impulsu. Si itaque adeò id factu arduum ipsismet perfectionis Evangelicæ cultoribus foret, quotusquisque scelerum veniam, & reconciliationem cum DEO promerisset, ante divini Verbi in terras adventum, quando etiam justi, piique homines neutiquam profitebantur vitæ genus tam sanctum? Væ humano generi ab opinione prædicta! Quæ idcirco repudianda vel uno hoc nomine est, quòd cum divinæ bonitatis injuria excogitata sit, durè adeò eam nobiscum egisse; ut, quo tempore minor in mundo veritatum supernaturalium intelligentia, & cælestium auxiliorum copia erat, nullum esse aliud peccantibus sempiternæ salutis obtinendæ instrumentum voluerit, nisi quod ob nimiam difficultatem etiam inter eos rarissimū

fit, qui sub lege Evangelica vivunt, uberiori
rerum divinarum luce illustrati, & ampliori-
bus cælestis gratiæ subsidiis adjuti. Sed omis-
sa etiam hac ratione, & rem ipsam suis dunta-
xat momenti inter nos ponderando, quænam,
rogo, difficultas occurrere homini potest jam
diu vitam spiritualem profitenti, nè ita secum
ratiocinetur? **DEUS**, prout indubitatis-
simis non solum Christianæ fidei, verum etiam ra-
tionis humanæ testificationibus constat, infinita
adeò perfectione, bonitate, & pulchritudine
excellit, ut à nostrum quolibet plus longis-
sime diligi mereatur, quàm aliud quodvis ob-
jectum, aut nos ipsos diligamus. Cùm ergo
tale illius meritum sit, & ego pro arbitrii mei
libertate ita amare illum possim, quidni eti-
am velim? Volo sanè: paratissimus ideò pri-
us bonorum quidlibet repudiare, & malorum
subire; quàm illum, cæteris mihi rebus uni-
versis, meque ipso chariorem offendere. Et
quia ipsum infinitæ amabilitatis suæ causâ sic
diligo; odi, ac detestor, supra quidquid de-
testabile est, meam in tali Domino toties of-
fendendo perfidiam, plusque de hac doleo,
quàm de meo quovis malo dolerem: fixum
propterea, & deliberatissimum in animo ha-
bens creati nullius seu boni amore, seu mali
me-

metu eum deinceps offendere. Quænam, dico, tam extraordinaria difficultas obstare ulli seruo DEI potest, nè hujusmodi actus velit concipere, ac volens, utpote arbitrii sui potens, concipiat? Cúrve illum stupidæ adeò mentis fingamus, ut ad suam voluntatem paulò attentius respiciens minimè advertat, hanc re ipsa sic affici, séque ideo perfectæ contritionis actum edidisse: vi cujus, tametsi præteritæ omnes suæ confessiones ob ignotum sibi aliquod crimen cassæ, atque inanes fuissent; amissam peccando DEI gratiam recuperaverit, inque præsens amicus ei sit? Ego certè non video, quid tantæ hinc obscuritatis homini, naturalis sensûs compoti neque Scepticam Philosophiam professo, ac se ultro excæcanti superfit. Quod si nihilominus aliqua dubitandi ratio circa hunc, vel illum ex actibus prædictis occurreret; nulla certè Suario iudice apparet circa eos universos: adeò ut probabile videri possit, inter tot contritionis actus, à fideli quopiam DEI famulo post suam ad eum conversionem quovis ferè die repetitos, nullum omnino verum, integrumque, & satis efficacem fuisse. *Si ponamus hujusmodi hominem (ità Doctor citatus) sæpius in vita, vel quotidie per multum tempus ite-*

rare actus contritionis, faciendo, quantum in se est, & quantum ipse ass. qui potest, perseverando diu sine conscientia peccati mortalis; non videtur possibile, quin aliquando veram contritionem eliciat, suppositis principiis certis de gratia DEI, & promissionibus ejus, quas habemus. (Ibid.)

14. Superest jam, ut secundam dubitationum, & timorum in præsentia materia radicem studeamus evellere: demonstrando, neque possibilitatem mortiferi criminis, in quod aliquis post ultimam confessionem ignoranter labi potuerit, impedimento esse, quo minus DEI servi eandem de præsentia sua integritate, ac proinde amicitia cum DEO retinere in suis animis practicam, & moralem certitudinem queant. Neque id demonstrare ullius negotii res est: nam ad culpæ capitalis reatum, ex communi Theologorum sententia, necesse est, ut, qui illo se obstringit, (si cæteroquin timens DEI est, nec offendere illum graviter solet) deliberatè, ac plena cum animadversione id faciat: rem scilicet vetitam volens, tamen & vetitam à DEO esse, & à se tunc ultrò appeti intelligat. Jam verò, quamvis evenire possit, & revera perquam sæpe usu veniat, ut homines perditè impii, quibusque ideo motus est, exorbere iniquitatem, sicut aquam, (Job. 6. 13.)

c. 13.) deliberatè, scientérque peccatum ve-
lint, & tamen ob summam rerum spirituali-
um incuriam aliò statim mentem avertant,
nullam in memoria retinentes perversæ vo-
luntatis suæ speciem, secundùm quam illud
fuisse à se volitum, affirmare dein possint; quis
tamen crassam adeò conscientix stupiditatem
suspiciari queat in animabus, Christianæ per-
fectionis studium professis, quæque nihil seu
pluris amicitia DEI faciunt, seu magis quàm
ejusdem offensam perhorrescunt? Nimis ah,
nimis experrectus in animabus hujusmodi vi-
get sensus, adeò & insolentis sibi accidere, &
detestati à se mali, ut est culpa lethalis: tan-
tùmque absunt à nulla retinenda illius certò,
& scienter admixtæ memoria, ut vel tenui ejus
dubio sollicitatæ, nullum faciant examinandæ
rei finem, nec prius ab infixis molestissimarum
anxietatum stimulis quiescant, quàm de sua
sibi innocentia constiterit. Non aliter, quàm
cutis obdurata, & callosa, etsi graviter per-
cutiatur, parùm dolet, & dolere citò desinit:
at pupilla oculi, utpote delicatior, & levicu-
lam quamvis offensionem acriter persentiscit,
& dolorem indè haustum diu pergit mananti-
bus lacrymis prodere. *Multùm differt* (di-
ctum à Domino est Seraphicæ suæ Sponsæ

Teresiæ, gratane, an invisâ illi foret, aliquando sollicitæ) *Multùm differt lux à tenebris: nemo inscienter peribit.* (*In Append. ad Relat. vit.*)
 Circa allata verò superiùs Sanctorum testimonia, quæ contrarium videbantur asserere, dico, vel sermonem ibi fieri de peccatis venialibus, quorum plura, fateor, à spiritualibus etiam viris committi, quàm adverti: vel, si de mortiferis quoque accipienda sint, nihil indè amplius evinci, quàm absolutam possibilitatem, ut grave aliquod crimen admittatur finè ullo ejus morfu, atque stimulo in conscientia superstite. Quod tamen haud obstat, quin sanctioris vitæ professores quandocunque nullo hujusmodi morfu, atque stimulo vellicantur cum plenissima probabilitate, imò & morali cum certitudine possint indè arguere, nullo gravis culpæ reatu se obstringi: dicentes cum Apostolo, & Evangelista Joanne: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum.* (*Ep. 1. c. 3.*)

15. Atque hoc loci coarguendus mihi nonnullorum error se offert, piorum cæteroqui hominum, & Christianæ perfectioni studantium, qui, dubitatione interdum suboriente, num dæmoni ad peccandum sollicitanti interiolrem assensum præbuerint? quamvis possint
 ma-

majori cum probabilitate contrarium apud semet ipsos statuere; tutius tamen, & spiritualis vitæ regulis congruentius putant, se ibi damnare, quàm absolvere: controversiam vel penitè indecisam relinquunt, vel in ea dijudicanda dæmoni potiùs, & peccato, quàm innocentie suæ favent: neutiquam interea animadvertentes gravissima detrimenta, & incommoda, quæ ex hujusmodi adversùm se iniquitate sibi proveniunt, ac præsertim hæc tria. Primum, quòd ad scrupulosa, & futilia dubia circa bonitatem, & malitiam suorum actuum mentem assuefaciunt, non audent ferre sententiam, nisi de rebus omnino manifestis, facilisque perturbari ad primam quamque falsi juxta, ac veri criminis speciem, & nullis non in suis rebus ad deteriora credenda proclives: non sinè periculo, ubi dubium occurrat circa res agendas, seu peccandi ex practici judicii defectu, seu ex tutioris partis studio ea faciendi, quæ fatuitatis specie risum sapientibus moveant. Secundum: quòd lethalis culpæ horrorem suo sensim in animo obtundunt, ac minuunt: non eam ultra spectantes, velut facinus improbitatis portentosæ, & quod vix credibile videatur, posse ab ullo sanæ mentis homine admitti: sed potiùs, quasi

humanæ quemdam imbecillitatis lapsum adeò videri ubique obvium, tamque rarum, & difficile à quoquam vitari, ut censeri quodammodo proprietas, & natura hominis queat. Tertium: quòd à sua istiusmodi consuetudine deducantur paulatim in perniciosissimam quamdam diffidentiam, & propemodum desperationem, integros sese à mortiferis quibusque noxis tuendi; dum post decretam toties in animo earum fugam, totque artes ad hunc finem obtinendum adhibitas, irritos cadere sibi persuadent suos omnes conatus, nec ullum labi diem, quin nescientes quo pacto, & vix non coacti in earum aliquam decidant. Quæ persuasio neminem fallit, quantum impedimenti afferat, nè certum, atque efficax concipiatur, nunquam graviter delinquendi propositum. Cùm è contrario, si in ferendo de se ipsis iudicio ea uterentur æquitate, quam erga omnes alios servandam sibi esse intelligunt, haud sese condemnantes offensi graviter Numinis, quando probabilior iis suppetit ratio, ab immani adeò se reatu absolvendi; & usum sibi compararent decidendi prudenter conscientix suæ causas, rem sanè maximum ad rectam vivendi rationem, tum ad tranquillum animi statum momenti; & gravem
DEI

DEI offensam, instar mali concipientes, quod pro extrema sua deformitate, & pernicie portento simile videatur, posse à quoquam rationis compote eligi; tantò illam vehementius perhorrescerent: tantò minùs excusabile, veniàque, & miseratione indignius censerent, ejus se reatu illigare: tantò denique firmiùs deliberatum haberent, teterrimam illius labem, quam divinæ gratiæ auxilio, & præterita intentione feliciter à se vitatam, & in quavis alia perfacilè vitabilem esse crederent, in perpetuum animo excludere.

16. Quibus confirmandis haud parvo usus esse potest mirabile exemplum, à Rosvveido in Appendice ad Patrum vitas relatum. (P. 995. sub. tit. Pall. Laus. c. 20. n. 16.) Aquandi necessitas pium eremi incolam sua compulit è cella egredi; sed egressu maximè infausto; nactus quippe occasionem admodum lubricam, sustinere se nescivit, quin lethale in crimen decideret. En autem vix prolapsò instare acriùs dæmon, nec spatium resurgendi permittere, sed omni ope conniti, ut ex fovea luxuriæ in desperationis baratrum præcipitem daret: suggerens, ut, quando apud Deum jam confregisset tesseram, tantique temporis in erema exhausti labores uno die perdidit.

disset ; tetricum illud vivendi genus , quod
 malè adeò sibi cesserat , tandem missum face-
 ret , & ad hilariorem in medio hominum vi-
 tam se referret , fruiturus ibi per otium volu-
 platibus , quarum modò gustum ceperat. Op-
 pugnatio perquam validè urgebat , nihilque
 propius factu erat , quàm ut infelix Mona-
 chus nequissimæ suasioni manus daret , & ni-
 mia mentis confusione excæcatus in ultimam
 provolveretur ruinam. Sed periclitanti di-
 vina lux in tempore adfuit , quæ doceret , sub-
 levandi animi , & noxii mœroris abigendi cau-
 sâ , à recentis peccati cogitatione , quoad im-
 modica illa perturbatio resedisset , mentem a-
 verteret. Colligens se itaque , posteaquam
 (ùt credi par est) perfecta contritione , &
 confessionis suo tempore obeundæ proposito ,
 in pristinam cum DEO amicitiam redierat ;
 Heus , ait , quænam importunæ , vanæque spe-
 cies mihi mentem exagitant ? Cur despero ?
 Qua de re æger animi sum ? Quòd noxam ca-
 pitalem admiserim ? Apage imaginationes fal-
 sissimas , & mera vigilis somnia. Egone ut
 graviter DEUM modò offenderim , quem
 nullis non rebus chariorem habeo , & cuius
 gratiâ paratus sum vitam millies profunderè ?
 Nullo modò id fieri potuit. Nunquam ad-
 du-

ducar, ut factum credam. *Non peccavi, ierum dico, non peccavi.* Per lepidam huiusmodi inventionem recreatus ab exuperanti, & desperabundo mœrore ad suam cellulam rediit, consuetaque ibi cum alacritate ordinariis exercitationibus suis fungi perrexit, tanquam si nihil novi evenisset. Neque non providū, & salubre id illius consilium fuisse, spirituali ejusdem magistro aperuit DEUS revelans homini generatim, suum illum discipulum de hoste tartareo, à quo victus primū fuerat, insignem mox victoriam retulisse. Profectus hic ergo ad Alumni sui cellam, ut rem totam enucleatius cognosceret, cū prima inter verba, fatin salvæ? interrogasset; ita Pater, responderi ab eo audiit. Nihilne igitur his diebus perturbationis, tristitiæque expertus in animo es? Nihil, DEO adjuvante, alter subjecit. At quonam id pacto, cū DEUS hæc mihi de te revelaverit? Age itaque, excepit Monachus, quando rei summam divinitus nôsti, ejus quoque seriem, ac modum tibi candidè aperiam. Nec plura, & quidquid sibi acciderat, ut primò lapsus esset, quaque mox ratione à casu surrexisset, speciatim exposuit, non finè magna senioris admiratione, qui Authori bonorum omnium gratias de even-

ventu illo agens, concludit; *Certè, frater, discretio tua contrivit virtutem inimici.* En ergo pulchrum stratagema, quo simplex hic DEI servus periclitanti suæ salutis consuluit. In apertum ille crimen corruerat, & tamen illud sibi inficiens, nè à tristitia indè exorta in desperationem ageretur, providit. Nec de hujus remedii usu repræhensus à DEO est, sed potius pro bona sua fide, ac mente laudatus. Cur igitur vir spiritualis, & amicæ cum DEO conjunctioni deditus, ubi certus de admisso crimine haud est, imò potest majori cum rationis specie infontem se credere; consultius factu existimet, illud sibi imputare: neque contra noxiorum effectuum respectu, quos oriri indè vidimus, in hujusmodi dubiis prudentius videatur factururus, si pro parte solidioribus fundamentis nixa, sua nimirum integritate, ferat sententiam? generalem solummodo de totius vitæ suæ noxis actum contritionis eliciens; deque casu præsentis, tanquam de re minimè dubia, apud se dicens: *Non peccavi, iterum dico, non peccavi?*

17. Scio, approbandi, tuendique contrarii moris causâ, proferri à nonnullis solemne celebrem illam D. Gregorii sententiam, (L. 12, Reg. Ep. 31. ad Inter. 10.) *Bonarum mentium*

tium

tium est, ibi etiam aliquomodo culpam agnoscere, ubi culpa non est. Sed minimè ad rem: Aliud quippe est, bonas, hoc est salutis æternæ studiosas, & timentes DEUM animas, nisi prædicta earum bonitas convenienti prudentia gubernetur, solere præ culparum odio, ac formidine eas, & ubi non sunt, sibi fingere, quod unum à D. Gregorio ibi affirmatur; aliud verò, vanas culpæ imaginationes, quas illis prudentiæ expers bonitas suggerit, esse rem per se bonam, atque utilem, & pro tali suadendam: quod neque sancto Pontifici dicere unquam venit in mentem; neque ullus mentis cordatæ, hoc est plùs quàm simpliciter bonæ, vir dixerit. Quemadmodum morbos itèm esse, quosdam scimus, robustorum corporum proprios, nec molestiam faceßere imbecillioribus solitos: quos tamen nemo dixerit corpori utiles, quia ex bona, hoc est valida constitutione originem ducant. Denique nihil visu crebrius occurrit, quàm mali effectus à causis, bonis quidem, sed non rite, ac convenienter temperatis producti. Usque adeò ipsummet bonum, si congruenti mensura, & temperie careat, noxium evadit.

18. Cùm ergo interiores DEI famuli, ceu demonstratum huc usque est, & certi esse
mo-

moraliter possint de sua cum cælesti hero amicitia ; & ex certa , quietaque hujus persuasione plurimum alacritatis capiant , ad proficiendum in ejus amore , ad libentiùs cum eo conversandum , & ad illi serviendum impensius , concludo , eos sibi meliùs consulturos , si , quantum ad hoc , nulla perturbentur anxietate , & formidine propter absolutam possibilitatem contrarii : sed , quamdiu nulla suppetit peculiaris , & prudens de illo ambigendi ratio pro certo practicè habeant , divinâ sese gratiâ potiri , & securo , ac gestiènti animo in tam felici sua sorte acquiescant. Confirmatùrque id communi sapientum virorum exemplo : quos cernimus , ubi de hoc , vel illo suo bono certitudinem naçti sint , quam rerum humanarum natura , & conditio suscipit , eâ contentos penitùs vivere , neque de metaphysica contrarii possibilitate quidquam plus cogitare , & sollicitudinis capere , quàm si illa omnino nulla esset. Quòd si aliquis secùs agat , neque communi illa securitate contentus sit , sed anxie secum reputans , haud esse omnino impossibile , ut contrarium accidat ; nullùmque finem faciat , novis se adversùs illud , & extraordinariis muniendi præsiidiis , derisui vulgò est , pèrque ludibrium in ora hominum abit ,
tan-

tanquam fatuæ timiditatis ostentum. Qualis exempli gratiâ Artemon ille fertur fuisse: (*Plur. in Pericle.*) qui cogitans, quàm multa delabi supernè in caput possint, nunquam prodibat in publicum, nisi firmâ tectus lecticâ: imò & domi à duobus servis prætendi supra caput curabat. Atque hinc fit, ut, quamvis nulla nobis certa omnino adsit de nostri valore Baptismi scientia; cum tamen ille fat probabilis sit, non solent vulgò homines de re tanti momenti plus admodum cogitare, aut solliciti esse, quàm si extra omne dubium ea foret. Idemque observare fas est in aliis rebus humanis: ubi nemini certò constat, haud fore, ut domo exiens à furioso quopiam homine districto mucrone appetatur; vel domi manens tecti repente collabentis ruinâ obruatur: & tamen, quòd ejusmodi casus merè possibiles sunt, nec ullum præsens, ac peculiare indicium sui exhibent; nemo vir prudens in iis anxie recogitandis moratur: sed omnes potius inter eorum discrimina securi adeò agunt; ut securiores non agerent, si ex revelatione divina agnovissent, nunquam sibi esse eventuros. Si ergo circa hos, aliosque ejusdem generis casus cordati quique homines tali esse animo solent; cur aliter animatus quisquam

S

of-

esse in præsentī nostro casu debeat, ubi longè probabilior, & certior, quàm in allatis modò exemplis securitatis ratio se offert? Cúrve híc etiam abigendæ non sint, tanquam super-
vacuæ, imò tanquam insuper noxiæ, quæ sinè ulla peculiari, & iusta ratione ob meram incerti mali possibilitatem in animo exorirentur formidines? Num quia ad intentionem contra malum diligentiam hominem stimulant? At quis ignorat, diligentiam & in laudatissimis studiis esse posse imprudentem, & nimiam: ac proinde, ubi talem, atque tantam híc prompserimus, qualis, & quanta adhiberi à prudentibus DEI famulis solet, & ad constituendam moralem certitudinem sufficit æquum esse, ut sollicitis, anxiiisque illius stimulis modum aliquando ponamus: nè, si scrupulosa sedulitate tutiores usque fieri, ac tutiores conemur; instar commemorati supra Artemonis fabula, & jocus sapientibus firmus? Præterquam quòd post ulteriora quævis studia, & conamina, metaphysica terreni mali possibilitas etiam tum permanebit: sempérque in carceribus nostri stadii erimus, neque absolutæ certitudinis compotes, neque practica, morali fruente, nullúmque aliud esse nacti inconsultæ diligentie pretium, nisi an-

anxietatē perpetuam: quæ, quantò cor angustabit magis, tantò minùs expeditum relinquet, ad percurrendas divinæ charitatis vias, ubi cordis latitudo præcipuum est progrediendi subsidium; ut de se David testatur, DEO canens: (*Pf. 118.*) *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Quantò itaque providentioris consilii fuerit, ut, si cui constare moraliter potest, revera DEI amicum, atque filium se esse, pro tali is se habeat, & gerat? in id unum suas omnes curas intendens, ut in illius amicitia magis semper, ac magis proficiat: & crebrò detestans, quæcumque adversùs eum perpetravit delicta; non quidem ex timore, nè illorum culpa etiannù in se duret, & deleri pio ejusmodi dolore indigeat, sed ex puro exercendi, quemadmodum per alios plures actus, minimè cæteroque necessariis, sic etiam per hosce sui erga illum amoris studio. Quo pacto quæsitam à timore expulsionem culparum, & divinæ gratiæ securitatem tantò assequetur certius, quantò pœnitentiæ actus citra omnem timoris impulsum ex mero DEI respectu editi, minùs dubitari potest, quin ad eam charitatem pertineant, quæ *operit multitudinem peccatorum,* vel una per sese in justum ex impio, inque Dei amicum ex inimico hominem mutans.

19. At fortasse dicet hie aliquis, cum recentiores hæretici hac in materia modum omnem excefferint, statuentes, pro certissimo fidei dogmate habendam Christiano cuique homini esse suam cum DEO amicitiam; tutius videri, si, quàm longissimè fieri potest, ab eorum temeritate abscedamus, omnem prorsus damnando, etiam practicam, & moralem illius rei certitudinem. Talis est nonnullorum opinio; sed iudicio meo parùm solida, eorumque magis propria, qui solam rerum speciem attendant: quàm qui easdem penitiùs inspiciant, inque trutina rationis examinent. Neque enim semper modus maximè idoneus revocandi ab uno extremorum homines est violenta ad aliud contrarium impulsio. Sed non rarò contingit, ut ab extremo, ad quod quis reluctans propulsus fuit; faciliùs, libentiusque ad alterum transeat, quàm ex medio utrique interjecto transisset. Quin imò probabile mihi admodum est, temerariam hæreticorum sententiam de summa circa divinæ gratiæ possessionem certitudine, vel ortum primò esse, vel, quò latius propagaretur, adjutam à nimium timidis hujus, illiusque Orthodoxi Authoris sententiis, de nulla omnino vel minima circa id certitudine. Nam cum per

permulti cor sibi violenter comprimi à summa illa in re tanti momenti ambiguitate sentirent, neque eam ullo pacto verisimilem arbitrarentur; horrere, & averfari duras adeò sententias cœperunt. Unde factum est, ut horrore hoc impulsì, quàm longissimè poterant, ab iis se reducerent, neque in moderatiori alia, & finitima iis sententia confisterent, sed ad illam, quæ omnino, & maximè erat contraria, transgrederentur. Quemadmodum, qui à termino quoquam magna vi resistit, non solet in illius vicinia hærere, sed, quamdiu impetus, per quem indè repulsus est, manet, pergit ab eo semper longiùs recedere. Et revera Lutheri satelles Chemnitius, quò Tridentinam Synodum vendibiliùs impugnet; cogi ab ea homines fingit ad perpetuò, & usquequaque ambigendum de divina in suis animis gratia, invidiosè exclamans; *Qualis est illa doctrina; cujus effectus, summa, & finis est, ut anxie conscientia quærentes consolationem, rejiciantur in perpetuas hæsitaciones, & dubitationes sua cum DEO reconciliationis, salutis, & vitæ æternæ?* Quæ illius exclamatio majorem vim haberet ad creandam apud vulgus invidiam definitionibus sacræ illius Synodi; si nos quoque audientes damnari ab ea summam de

divinæ gratiæ possessione certitudinem, qualis est certitudo fidei; perperam indè argueremus, summam contra ab eadem circa id ambiguitatem præscribi. Quamobrem sapienter Bellarminus respondet, egregiè hallucinari, seu veriùs impudenter calumniari hominem, dum prædicat, à Concilii doctrinam nos cogi ad ducendam in perpetuis hæsitationibus, & conscientiæ angoribus vitam: cum non desint ex Catholicis Authoribus plures, qui, quamvis jurati in Tridentinæ Synodi verba, doceant nihilominus, posse hominem eò securitatis circa præsentem suam justitiam pervenire; ut, licèt dubitare de illa queat, tamen nîl dubitet: neque ideo opus cuiquam esse, in omnimoda vel securitate, vel anxietate, tanquam nihil præterea eligendum occurrat, ævum traducere: sed inter duo hæc extrema, tertium, mediùmque adhuc superesse practicæ, & moralis certitudinis statum, in quo veris DEI servis tranquillissimè liceat, quasi in quodam terrestri paradiso quiescere (De Justif. L. 3. c. 11.) Neque enim bona est argumentatio: Catholici non habent certitudinem dei de sua justificatione; igitur semper dubitant hærent, anxii sunt. Sicut neque contra rectè concluderet: Catholici non sunt anxii, neque hæ-

litant de sua justificatione; ergo certi sunt certitudine fidei, remissa sibi esse peccata. Datur enim aliquid medium inter hæc extrema, videlicet certitudo quædam moralis ex parte intellectûs, & spes, ac fiducia ex parte voluntatis. Hanc igitur certitudinem libenter agnoscimus, quæ non oritur ex præsumptione imputatæ justitiæ, neque est certitudo fidei Catholicæ: sed oritur ex charitatis, & bonorum operum experimento, ac per hoc moralis, & conjecturalis certitudo appellari potest: Ità Bellarminus. Tantùm igitur à vero abest, debere nos, quia hæretici cuivis fidelium summam, & falli nesciam de præsentis sua justitiæ certitudinem tribuunt, omnem prorsus de eadem certitudinem tollere; ut potiùs hoc pacto ansam iis præberemus abalienandi se magis à doctrina Catholica, suoque in errore pertinaciùs hærendi: at contra justam aliquam, & legitimam admittentes fateri eos cogamus, nullam sibi causam, & necessitatem adesse confugiendi ad suum illud extremum, quasi ad unicum pacis asyllum: cùm neque Catholicis pacatissimum aliud desit in sua, non plùs quidem morali, sed rationi consentanea, & sufficienti alioquin certitudine asyllum.